

dr hab. Barbara Widłak, prof. ASP
Katedra Komunikacji Wizualnej
Wydział Form Przemysłowych
Akademia Sztuk Pięknych
im. Jana Matejki w Krakowie

ul. Smoleńsk 9
31-108 Kraków
bwidlak@asp.krakow.pl

Recenzja dorobku twórczego, artystycznego i projektowego oraz działalności dydaktycznej i organizacyjnej dr Anny Światłowskiej, pracującej w Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych w Warszawie na Wydziale Sztuki Nowych Mediów, sporządzona w związku z postępowaniem w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki

Postępowanie wszczęte 24 maja 2023

Zleceniodawca recenzji

Rada Naukowa Dyscypliny Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych. Powołanie na recenzenta 8 listopada 2023

Dokumentacja habilitacyjna

Podstawą do napisania recenzji są publikacje:

1. **Autoreferat** – 192 str., format A4 (w tym 52 str. tłumaczenia na język angielski)
2. **Dokumentacja dorobku** – 185 str., format A4

Podstawowe informacje o kandydatce

Pani Anna Światłowska w latach 2001–2006 odbyła studia magisterskie w Europejskiej Akademii Sztuk w Warszawie, które zakończyła dyplomem z grafiki warsztatowej oraz aneksem z malarstwa. W 2006 zrealizowała pobyt studyjny Artist in Residence w School of Visual Arts w Nowym Jorku. W latach 2007– 2008 pracowała w studiu graficznym Temperówka.

W latach 2008–2009 odbyła studia podyplomowe w Universidad Complutense w Madrycie, gdzie za pracę zrealizowaną pod opieką prof. Marii de Carmen Pérez González pt. *Dom. Władza norm i ról społecznych. Przemoc i tożsamość w polskiej sztuce po 1989 roku* otrzymała decyzją Rady Naukowej UCM honorowe wyróżnienie w dziedzinie sztuk pięknych. W latach 2010–2015 odbyła studia doktoranckie zakończone pracą – również pod kierunkiem prof. Marii de Carmen Pérez González – pt. *Polska sztuka feministyczna. Artystki debiutujące w latach 2010–2015*, która decyzją Rady Naukowej UCM otrzymała wyróżnienie *Cum laude* oraz międzynarodowy certyfikat *Doktor Europaeus*.

Jest współzałożycielką Pracowni Sitodruku SITO, powstałej w 2011.

W tym samym roku rozpoczęła pracę brand managera w międzynarodowej firmie sektora finansowego Ria Money Transfer – filia w Madrycie.

W latach 2013–2017 brała udział w licznych kursach i szkoleniach, jednocześnie zajmując się własnym rozwojem artystycznym i projektowym. Główne zainteresowania i działalność habilitantki skupiają się na grafice warsztatowej (sitodruk), typografii, projektowaniu komunikacji wizualnych, projektowaniu publikacji, projektowaniu cyfrowym oraz łączeniu tych dziedzin.

W 2013 rozpoczęła pracę w Muzeum Historycznym Miasta Warszawy na stanowisku specjalisty ds. grafiki. Był to początek dużej współpracy, która zaowocowała wieloma wspaniałymi realizacjami. Od 2017 podjęła pracę dydaktyczną w Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych w Warszawie, gdzie prowadzi Pracownię Projektowania Graficznego oraz pracownię dyplomującą dla studentów 1. stopnia.

W roku akademickim 2020/2021 współpracowała z Wydziałem Sztuki Mediów w Warszawskiej ASP. Poza uczelnią prowadzi wiele kursów, szkoleń i wykładów z zakresu projektowania graficznego w kraju i za granicą.

Recenzja

1. Autoreferat

Bardzo ostrożnie wzięłam do ręki pięknie wydrukowaną i zaprojektowaną z wielką dbałością o szczegóły publikację habilitacyjną Pani dr Anny Światłowskiej. Oszczędność w doborze środków typograficznych i kolorystycznych, perfekcyjnie przemyślany layout oraz skład tekstu zapowiadały, że mam do czynienia z profesjonalistką. Nie pomyliłam się – już po przeczytaniu pierwszego rozdziału Autoreferatu poczułam radość, że otrzymałam do recenzji pracę projektantki, której twórczość i sposób myślenia są mi bardzo bliskie. Zapoznanie się z precyzyjną w każdym calu pracą projektową, opisaną w powściągliwy sposób, potwierdza wysoką kulturę graficzną oraz niezwykłą intuicję autorki.

Wskazane osiągnięcie projektowe – **System identyfikacji wizualnej Muzeum Warszawy wraz z systemem typograficznym wystaw, projekt wystawy infograficznej *Dane warszawskie* i towarzysząca wystawie publikacja** – jest obszernym dziełem, w którym autorka daje popis swoich umiejętności i kompetencji w obszarze szeroko pojętej komunikacji wizualnej. Zaprezentowane projekty podejmują zagadnienia związane z identyfikacją, z projektowaniem systemowym, z projektowaniem publikacji i wystaw oraz z projektowaniem systemów znaków, diagramów i wizualizacji danych. Praca łączy różne (m.in. estetyczne) rozwiązania nakierowane na użytkownika i jego potrzeby, ze szczególnym uwzględnieniem czytelności komunikatów, jasności przekazu i hierarchii ważności informacji. Autorka tworzy ponadczasowe projekty oparte na rzetelnej konstrukcji, na dobrze dobranej typografii. Wdrożone prace pojawiające się w przestrzeni publicznej pełnią funkcję informacyjną, porządkują przestrzeń, jak również zachwycają swoją prostotą.

Poruszająca historia Muzeum opisana w autoreferacie tworzy tło do poważnej decyzji projektowej dotyczącej wyboru znaku identyfikującego.

Rozległą strukturę Muzeum (6 oddziałów w 11 siedzibach) spoił jeden wspólny symbol – znak heraldyczny, który swoją rangą podkreśla rolę ważnej instytucji kultury i pamięci narodowej.

Herb, jako najbardziej zaszczytny znak, zinterpretowano z dużym poszanowaniem oraz uwzględnieniem historyczno-heraldycznych wartości. Uproszczenie godła z herbu Warszawy i użycie go w jednobarwnej wersji z zachowaniem czytelności figury heraldycznej to doskonały przykład użycia historycznego wizerunku w nowoczesnej stylizacji. Synteza znaku sprawiła, że w nowym wizerunku Muzeum Warszawy udało się autorce połączyć tradycję ze współczesnością.

Uproszczona, ale ciągle bez problemu rozpoznawalna Syrenka Warszawska dostojnie reprezentuje Muzeum Warszawy, które w swoich zbiorach posiada liczącą ponad 400 eksponatów kolekcję wizerunków Syreny.

Doceniam współpracę i konsultacje Pani Anny Światłowskiej z ekspertami i specjalistami różnych dziedzin – m.in. historykami, historykami sztuki, architektami, konserwatorami. Takie świadome postępowanie jest kluczowe do podjęcia ostatecznych decyzji projektowych i świadczy o niezwykłej uważności autorki.

Chciałam wyrazić uznanie za przeprowadzone konsultacje merytoryczne z Zespołem Działu Badań nad Warszawą. Współpraca z historykami to podstawowa zasada opracowywania znaków heraldycznych, godeł herbowych oraz pieczęci. Tego typu działanie zawsze owocuje pogłębieniem wiedzy na temat powstałych na przestrzeni wieków symboli, a także gwarantuje poprawną interpretację poszczególnych elementów godła.

Dr Anna Światłowska jest dojrzałą projektantką, która świadomie upraszcza formę symbolu wizualnego kreując silny, jednoznaczny, wyróżniający się na tle innych znaków komunikat. System identyfikacji Muzeum Warszawy zawiera niezbędne elementy języka wizualnego. Do wcześniej wspomnianego znaku autorka trafnie dobiera typografię. Dwa kroje pisma – Good i More – autorstwa znanego warszawskiego typografa Łukasza Dziedzica dobrze współgrają z pozostałymi elementami systemu, wpływając na jego charakter i czytelność. Dodatkowo w podręczniku identyfikacji wizualnej pojawiają się zamienniki fontów (krój Roboto), a to na wypadek problemów licencyjnych.

Autorka prezentuje kolejno jednobarwne i oszczędne ilustracje, czarno-białe zdjęcia oraz proste geometryczne paternity; wszystko w wybranej dla całego systemu kolorystyce, w której wymiennie stosuje się barwy niebieską, czarną, białą i szarą.

Z opisanych wyżej elementów powstają publikacje, okładki, ulotki czy bilety, na których w razie potrzeby pojawiają się zaprojektowane ikony.

Zapoznając się kolejno z opracowanymi projektami zauważam niezwykłą dbałość o szczegóły oraz kreatywność w proponowanych rozwiązaniach.

Są one same w sobie skończonymi dziełami, wydrukowanymi na dobrze dobranych papierach, w przyjaznych dla oka proporcjach, z dbałością o wykończenie introligatorskie.

Przykłady takich realizacji to *Spacerownik – Odbudowa Starego Miasta w Warszawie*, która dodatkowo zawiera mapę, oraz obszerna publikacja do wystawy *Ferdynand Karo*.

Z wybranych projektów na uwagę zasługuje kampania wizerunkowa *Najcenniejsze co ocalało*. W dziele tym spotykamy się z gustownym kolażowym połączeniem historycznych zdjęć, grafik i typografii na plakacie promującym wydarzenie; elementy te dobrze podkreślają klimat zarówno muzeum, jak i samego miasta.

Bardzo wysoko oceniam identyfikację wizualną kampanii *Rzeczy warszawskie* promującej otwarcie wystawy głównej Muzeum Warszawy. W tej serii plakatów habilitantka łączy typografię oraz zdjęcia obiektów muzealnych i przedmiotów codziennego użytku z elementami graficznymi. Powstałe kolaże wzmocnione kontrastowymi barwami tworzą atrakcyjne obrazy o charakterze informacyjnym. Jest to wspaniały przykład połączenia tradycji, historii i współczesności.

W swojej pracy dr Anna Światłowska prezentuje również *Podręcznik systemu typograficznego wystaw Muzeum Warszawy*. Zawiera on zestaw norm i przepisów oraz wskazówek mówiących w jaki sposób tworzyć materiały niezbędne do opracowania kompletnej wystawy z wykorzystaniem języka wizualnego przyjętego dla Muzeum. Publikacja stanowi podstawową bazę informacji dla kuratorów i osób przygotowujących ekspozycję. Pozwala na sprawne, precyzyjne przygotowanie niezbędnych elementów dotyczących m.in. szczegółowo opisanych parametrów typografii użytych na poszczególnych planszach. Chodzi tu m.in. o plansze otwierające wystawę i jej sekcje oraz o tabliczki opisujące eksponat lub zbiór eksponatów czy komentujące obiekty.

Dbłość o najmniejsze detale w opracowaniu poszczególnych komponentów budzi podziw i uznanie. Zdjęcia ilustrujące przykładowe wydarzenia dowodzą, że zaproponowany system świetnie się sprawdza, pozwalając zaistnieć prezentowanym obiektom.

Wystawa *Dane warszawskie* to obszerne dzieło, bazujące na dobrze przygotowanych infografikach prezentujących wiele aspektów historycznego i współczesnego życia miasta. Diagramy dotyczą mieszkańców, ich życia, zawodów, wyznań; jak również losów stolicy, jej rozwoju, architektury, zmian przestrzennych. Pojawia się również interesująca interpretacja graficzna dotycząca symbolu Warszawy na przestrzeni wieków. Całość, chciałoby się powiedzieć, dopełnia wielkie dzieło autorki identyfikacji wizualnej Muzeum Warszawy. Jest to praca z 2017, niezwykle dojrzała, o matematycznie przemyślanej konstrukcji. Wszystkie kolejne realizacje jedynie potwierdzają, że Pani Anna Światłowska to samodzielna, profesjonalna dizajnerka o ponadprzeciętnych zdolnościach. Kreuje ona otoczenie według ściśle opracowanych przez siebie założeń, z dużym wyczuciem estetycznym i skromnością w używanych środkach – co nie tylko nie przeszkadza, lecz staje się wręcz atutem wskazanego przez nią do oceny dzieła habilitacyjnego.

2. Dokumentacja dorobku

W drugim tomie przedstawionym do recenzji autorka prezentuje m.in. swój dorobek projektowy, a w nim około 30 identyfikacji wizualnych dla instytucji, wystaw, kampanii,

konferencji, konkursów i wydarzeń kulturalnych. Bogactwo zaproponowanych pomysłów, matematyczny rygor i podskórnie wyczuwalny grid porządkujący poszczególne koncepcje świadczą o dobrym warsztacie, wrażliwości i świadomym kreowaniu kolejnych systemów identyfikacji.

Pragnę tu wymienić projekt systemu identyfikacji *Biura architektury i planowania przestrzennej* zawierający czytelne czarno-białe piktogramy zbudowane na siatce kwadratu. Koncepcja podziałów wykorzystana w całym systemie – na stronie www, plakatach, materiałach promocyjnych – dobrze współgra ze sobą i współtworzy rozpoznawalną markę instytucji.

Kolejna praca, którą chciałam wyróżnić, to identyfikacja wizualna kampanii wizerunkowo-informacyjnej Warexpo pt. #lepiejcietuwidziec. Prosta stylistyka bazująca na piktogramach i bezszeryfowym kroju pisma, ograniczona do 4 barw, pokazuje jak niewielkimi środkami można wiele osiągnąć. Na uwagę zasługuje znak identyfikujący firmę, w którym mimo skrajnej syntezy nadal możemy odnaleźć Syrenkę Warszawską.

W dziale dotyczącym grafiki wydawniczej znajduje się ponad 35 realizacji takich jak opracowania serii okładek i projekty graficzne książek, tomików poezji, katalogów czy kalendarzy – w większości przypadków habilitantka zajmowała się również ich składem. Prezentowane publikacje odróżniają się stylistycznie, prezentując tym samym umiejętności dizajnerskie. Wszystkie cechują się powściągliwością w doborze środków, dobrze dobraną typografią i oszczędną kolorystyką.

Moją uwagę zwrócił album *Bielizna, futra i Bracia Jabłkowscy. Światowe trendy w żurnalach największego domu towarowego Europy Środkowej 1910–1939*. Popis umiejętności doboru fontu, składu, dobrze przemyślany layout uzupełniony starymi fotografiami wyciętymi z tła, kolorowe zdjęcia na przekładkach przycięte do spadu lub jednobarwne pateny, to wszystko połączone w pokaźnej grubości publikację stanowi kompletne dzieło.

Czystość i elegancja kolejnej publikacji towarzyszącej wystawie *Nowi Warszawiacy. Historie awansów społecznych...* to kolejna książka, którą chciałoby się wziąć do ręki by podziwiać decyzje projektowe zawarte w najmniejszych elementach dzieła.

Warto podkreślić, że nawet kalendarze projektowane cyklicznie dla Muzeum Warszawy w każdym calu perfekcyjnie zaprojektowano i wykonano. Autorka zadbała tu, by na grzbiecie – mimo naturalnie odwróconego tekstu Syrenka – pozostała w pozycji dostojnej; gdy kalendarz stoi na półce, Syrenka godnie się prezentuje, a jest to bardzo istotny szczegół dla projektowanych symboli heraldycznych. Wizerunku godła czy herbu nie należy obracać – wyjątek to *ukłon heraldyczny*, który można zastosować w przypadku dwóch sąsiadujących ze sobą herbów (mogą one być delikatnie względem siebie nachylone, niczym w ukłonie).

Takie rozwiązania występowały już w średniowiecznej sztuce heraldycznej w rolach herbowych, herbarzach, publikacjach czy realizacjach architektonicznych.

Jako przykład może posłużyć drzeworyt ze *Statutu Łaskiego* (1505), zawierający wieniec herbów państwowych, dynastycznych i ziemskich Królestwa Polskiego.

Za swoje projekty Anna Światłowska otrzymała wiele nagród, wyróżnień i nominacji w licznych ważnych konkursach, jak np. *Dobry wzór*, *Edycja – Książka Edytorsko Doskonała* i konkurs Klubu Twórców Reklamy, czy w plebiscycie *RE:PL – Polski Rebranding Roku*. Tylko za publikację *Dane warszawskie* uzyskała wyróżnienie w 59. konkursie PTWK Najpiękniejsze Książki Roku 2018, I nagrodę w konkursie Polish Graphic Design Awards (2018) i II nagrodę w konkursie European Design Awards (2019).

W swoim dorobku habilitantka ma wiele wystaw indywidualnych w znaczących ośrodkach w kraju i za granicą – w Meksyku, Hiszpanii, Rosji, Niemczech, Stanach Zjednoczonych – oraz wystawy zbiorowe m. in. w Polsce, Grecji, Włoszech, Austrii, Szkocji, Japonii, Litwie, Słowacji, Bułgarii i Niemczech.

Dokonania artystyczne związane z grafiką warsztatową, głównie z sitodrukiem, oraz twórczość projektowa prezentowana we wspomnianych galeriach robią duże wrażenie; wzbudzają szacunek wobec pracowitości i kreatywności Pani Anny Światłowskiej.

Umiejętności, wiedza i doświadczenie zawodowe prezentowane przez habilitantkę są bezcenne w procesie dydaktycznym kolejnych pokoleń dizajnerów. Sama habilitantka pisze: *Moim celem jest aby pracownię dyplomową opuścił projektant graficzny otwarty na nowe wyzwania i pełen nietuzinkowych pomysłów, a także świadomy swoich umiejętności, roli i odpowiedzialności*. Studenci pod jej opieką często realizują dyplomy wdrożeniowe oraz odnoszą znaczne sukcesy na prestiżowych konkursach i wystawach.

Konkluzja

Z całością pracy oraz osiągnięciami Pani Anny Światłowskiej zapoznałam się z dużą uwagą i jestem pełna podziwu wobec niej jako artystki, projektantki, badaczki, dydaktyczki, edukatorki, ekspertki, jurorki oraz organizatorki. Praca habilitacyjna, którą dostałam do recenzji, została przygotowana z wielką kulturą i napisana przystępnym językiem, zawiera też wyczerpujące informacje. Jest bardzo dobrze opracowana zarówno pod kątem merytorycznym, jak i edytorskim. Wskazane osiągnięcia projektowe zrealizowane dla Muzeum Warszawskiego znacząco przyczyniają się do rozwoju dyscypliny i są wzorcową realizacją posiadającą walory zarówno artystyczno-projektowe jak i edukacyjne.

Z pełnym przekonaniem zwracam się do Komisji Habilitacyjnej z wnioskiem o nadanie **Pani dr Annie Światłowskiej** tytułu doktora habilitowanego sztuki w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Jednocześnie zwracam się do Komisji Habilitacyjnej oraz Rady Naukowej Dyscypliny o wyróżnienie rozprawy habilitacyjnej, która jest pracą wieloaspektową i obszerną oraz stanowi w mojej opinii dzieło wybitne.

Kraków, 17 maja 2024

Barbara Widłak

Kraków, 27 września 2022